

Böbrek Nakli Hastalarında İlaç Uyumu ile İlgili Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi: Literatürün Haritalanması ve Eğilimlerin İncelenmesi

Bibliometric Analysis of Studies on Medication Adherence in Kidney Transplantation Patients: Mapping the Literature and Analyzing Trends

Hatice ÖZSOY¹ , Esra ÖZKAN²

Öz

Giriş: Nakil sonrası bağışıklık sistemini baskılayan ilaçlara uyumsuzluk yaygın bir sorundur. Böbrek nakli hastalarında ilaç uyumunun sağlanması hem hastaların yaşam kalitesinin korunması hem de nakledilen organın uzun vadede fonksiyonel kalması açısından kritik bir öneme sahiptir.

Amaç: Bu bibliyometrik çalışmanın amacı, böbrek nakli hastalarının ilaç uyumu ile ilgili literatürdeki eğilimleri, bilimsel üretkenliği ve iş birliklerini ortaya koymaktır.

Gereç ve Yöntem: Araştırmada bibliyometrik analiz ve literatür haritalama metodu kullanıldı. Bu çalışmada, 15.08.2024 tarihinde Elsevier SCOPUS veri tabanında gerçekleştirilen tarama sonucunda toplam 772 yayına ulaşıldı. Hemşirelik ve tıp konu alanı olan 633 yayın incelemeye alındı. Araştırmada verilerin yüzde, frekans dağılımlarını vermek ve tablo görseli sunmak için MS Excel programı ve görsel ağ analizinde ise VOSviewer kullanıldı.

Bulgular: Böbrek nakli hastalarının ilaç uyumu ile ilgili en çok yayının 2021 yılında (n=60, %9,47) yapıldığı, konuya ilişkin en çok yayın yapan derginin “Transplantation”, en çok atıf alan derginin “American Journal of Managed Care” olduğu belirlendi. Yazarların en sık kullandığı anahtar kelimelerin “kidney transplantation”, “medication adherence” ve “renal transplantation” olduğu saptandı. Konu ile ilgili en çok yayın yapan ülkenin Amerika Birleşik Devletleri olduğu bulundu.

Abstract

Aim: Non-compliance with immunosuppressive drugs following transplantation is a common problem. Ensuring drug compliance in kidney transplant patients is critically important for both preserving the quality of life of patients and keeping the transplanted organ functional in the long term.

Objective: The aim of this bibliometric study is to identify the trends, scientific productivity, and collaboration patterns in the literature on medication adherence among kidney transplant patients.

Materials and Methods: Bibliometric analysis and literature mapping methodology were used in the study. A total of 772 publications were accessed from the Elsevier SCOPUS database as a result of a search conducted on August 15, 2024. A total of 633 publications related to nursing and medicine were analysed. In the study, Microsoft Excel was utilized to present percentage and frequency distributions along with tabular visualizations, and VOSviewer was used for visual network analysis.

Results: The highest number of publications on medication adherence in kidney transplant patients was recorded in 2021 (n = 60, 9.47%). The journal with the most publications on the subject was “Transplantation”, while the most cited journal was “The American Journal of Managed Care.” The most frequently used keywords by the authors were “kidney transplantation”, “medication adherence” and “renal transplantation”. The United States had the highest number of publications on the topic, according to the findings.

Geliş Tarihi / Received: 19 Ağustos/Aug 2024

Kabul Tarihi / Accepted: 13 Mart/Mar 2025

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Gölhisar Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İlk ve Acil Yardım Programı, Burdur, Türkiye

² Dr. Öğr. Üyesi, Giresun Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Giresun, Türkiye

İletişim yazarı / Correspondence author: Hatice ÖZSOY / **E-posta:** haticeozsoy@mehmetakif.edu.tr, **Adres:** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Gölhisar Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Gölhisar, Burdur, Türkiye

Cite this article as: Özsoy H, Özkan E. Böbrek Nakli Hastalarında İlaç Uyumu ile İlgili Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi: Literatürün Haritalanması ve Eğilimlerin İncelenmesi/ Bibliometric Analysis of Studies on Medication Adherence in Kidney Transplantation Patients: Mapping The Literature and Analyzing Trends. NefroHemDerg. 2025;20(2):77-84. <https://doi.org/10.47565/ndthdt.2025.99>

Nefroloji Hemşireliği Dergisi 2025; 20(2): 77-84

Journal of Nephrology Nursing 2024 Open Access. This article is distributed

under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-No Derivative 4.0 International License

Sonuç: Böbrek nakli hastalarının ilaç uyumu ile ilgili çalışmaların son yıllarda giderek arttığı görüldü. Bu artışın böbrek nakli hastalarında ilaç uyumunun sağlanması, organ sağlığının uzun vadede korunmasında ve hasta yaşam kalitesinin iyileştirilmesinde önemli bir yer tuttuğu düşünülmektedir. Bu alandaki bilgi boşluklarını kapatmak, multidisipliner yaklaşımların ve teknolojik yeniliklerin entegrasyonu ile mümkündür. Bu sebeple bireysel farklılıkların etkisi, eğitim ve danışmanlık programları veya bu uyum sürecinde teknolojik desteğin etkisine yönelik gelecekte bu araştırmaların da yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bibliyometri; Böbrek Nakli; Hasta; İlaç Uyumu

GİRİŞ

Böbrek nakli, son dönem böbrek hastalığı için tercih edilen tedavi yöntemidir (1) Böbrek nakli alanı, cerrahi teknikler, immüsupresyon ve hasta sonuçları açısından önemli ilerlemeler kaydetmiştir (2). Yaklaşık 50 yıl önce uygulanmaya başlanan böbrek nakli, bağışıklık sistemini baskılayan ilaçların geliştirilmesiyle uzun dönem sonuçları iyileşmiştir (3). Böbrek naklinde kısa vadeli sonuçlardaki gelişmelere rağmen, uzun vadeli böbrek allotransplant kaybı önemli bir sorun olmaya devam etmektedir (1). Greft sağkalımını optimize etmek büyük önem taşımaktadır (4). Böbrek nakli sonrası hem kısa hem de uzun vadeli sağ kalımın sağlanabilmesi için bağışıklık sisteminin uygun şekilde ve düzeyde baskılanması gerekmektedir. Bu doğrultuda, immüsupresif tedaviye uyum, organ reddini, greft kaybını ve nakil sonrası mortaliteyi önlemenin temel unsuru olarak kabul edilmektedir (5).

Böbrek nakli sonrasında böbrek nakli alıcılarının sıkı bir ilaç rejimini takip etmeleri gerekir (6, 7). Özellikle immüsupresif ilaçlar, dar terapötik sınırlar içinde stabil kan seviyeleri elde etmek ve korumak için doğru bir şekilde alınmalıdır (8). İlaç uyumu, hastaların sağlık hizmeti sağlayıcısının reçete ettiği şekilde ilaçlarını aldığı dinamik bir süreç olarak tanımlanır (9,10). İmmüsupresif ilaçlara uyum sağlanmazsa komplikasyon ve rejeksiyon riski artar (11). Bu durum da tekrar hastaneye yatışlara yol açar (12, 13). Uyum, temel olarak hastayla ilgili veya sosyal faktörlerden ve ilaç

Conclusion: Recent years have seen a growing number of studies on medication adherence among kidney transplant patients. This increase reflects the critical role of adherence in maintaining long-term graft function and improving patients' quality of life. Addressing existing knowledge gaps in this area requires the integration of multidisciplinary approaches and technological innovations. Therefore, future research is recommended to explore the impact of individual differences, the effectiveness of education and counselling programs, and the role of technological support in promoting adherence.

Keywords: Bibliometrics; Kidney Transplantation; Patient; Medication Adherence

rejimi faktörlerinden etkilenmektedir. Bunlar arasında yaş, yaşam kalitesi, depresyon ve advers olayların böbrek nakli alıcılarında uyumu büyük ölçüde etkilediği bildirilmiştir (10, 14, 15).

Bibliyometrik analiz, yazarlar, yayın yılları, ülkeler ve belirli bir alandaki konular dahil olmak üzere yayın eğilimlerini belirlemek için kullanılır. Bir alanın anlaşılmasını ve yönetilmesini geliştirmede etkili olan araştırma temalarını belirlemeyi amaçlar (3). Ayrıca, bibliyometrik analiz, belirli bir araştırma alanındaki etki ve eğilimleri değerlendirmek için değerli bir araçtır (16).

Böbrek nakli hastalarında ilaç uyumu, hastaların yaşam kalitesini sürdürebilmeleri ve nakledilen organın uzun süre sağlıklı bir şekilde işlev görebilmesi açısından hayati öneme sahiptir. Hemşireler, bu süreci etkili bir şekilde yönetmek için kritik bir rol oynarlar ve ilaç uyumunu artıracak stratejilerin geliştirilmesi hem hasta bakımını optimize etmek hem de nakil sonuçlarını iyileştirmek açısından önemlidir. Bu bibliyometrik çalışmanın amacı, böbrek nakli hastalarının ilaç uyumu konusundaki çalışmalarda mevcut literatürdeki eğilimleri, bilimsel üretkenliği ve iş birliklerini ortaya çıkarmaktır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Araştırmada bibliyometrik analiz ve literatür haritalama metodu kullanılmıştır.

Araştırma Soruları

- Konuya ilişkin yapılmış araştırma sayısının yıllara göre değişimi nasıldır?
- Konuya yönelik yayın yapan ilk 10 dergi hangileridir?
- Konuya yönelik mevcut araştırmalarda birlikte kullanılan anahtar kelimeler ve trend başlıklar nelerdir?
- Konuya yönelik en çok yayın yapan ülkeler hangileridir?
- Konu ile ilgili en çok atıf alan ilk beş çalışma, bu çalışmaları yayımlayan yazarlar, dergiler ve aldıkları atıf sayıları nelerdir?

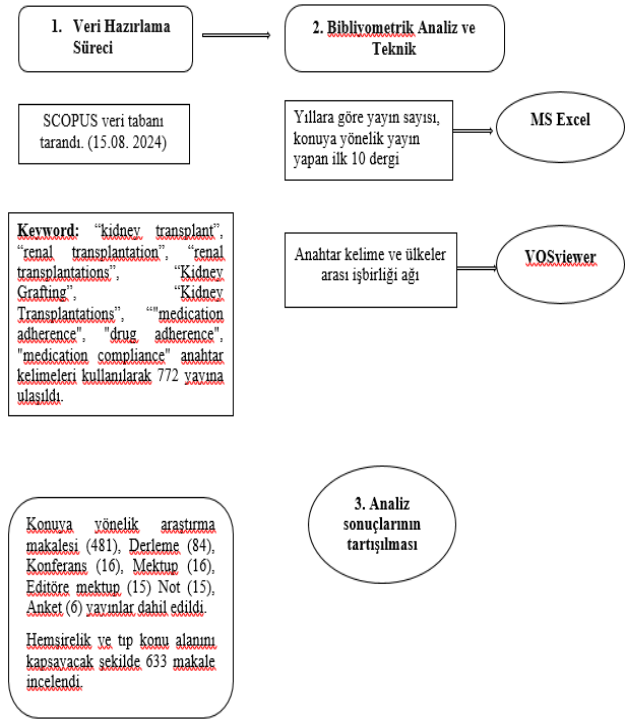
Veri Kaynağı

Veriler, Giresun Üniversitesi çevrimiçi kütüphanesi Elsevier SCOPUS veri tabanı taranarak elde edilmiştir.

Tarama Stratejisi

Konuya yönelik belirlenen “kidney transplant”, “renal transplantation”, “renal transplantations”, “kidney grafting”, “kidney transplantations”, “medication adherence”, “drug adherence”, “medication compliance” anahtar kelimeleri kullanılarak SCOPUS veri tabanında yapılan arama sonucunda toplam 772 çalışmaya ulaşıldı. Psikoloji, immünoloji, biyokimya, moleküler biyoloji, mühendislik, kimya, nörobilim konu alanları içinde yer alan 139 çalışma dışlandı. Özet ve başlığında belirtilen anahtar kelimeleri içeren hemşirelik ve tıp konu alanını kapsayan 481 araştırma makalesi, 84 derleme makalesi, 16 konferans bildirisi, 16 mektup, 16 editöre mektup, 15 not, 6 anket olmak üzere toplam 633 çalışmanın bibliyometrik incelemesi yapıldı. Bibliyometrik incelemelerde genellikle büyük veri kümeleriyle çalışıldığından, sonuçları optimize etmek için arama süreçlerinin hem verimliliği hem de etkinliği göz önünde alındığında belirli bir zaman diliminde veri tabanı ile sınırlandırmak önemlidir (17–19). Bu bilgiler ışığında tarama SCOPUS veri tabanında gerçekleştirildi. Veri tabanına bilimsel akışın devam etmesi sebebi ile tarama tek gün olacak şekilde 15.08.2024 tarihinde yapıldı.

Araştırmanın metodolojisi Şekil 1’ de sunulmuştur.

Şekil 1. Araştırma metodolojisi

İstatistiksel Analiz

Araştırmada yüzde, frekans dağılımlarını vermek ve tablo görseli sunmak için Microsoft 2016 Excel (Microsoft-England), MS Excel programı ve görsel ağ analizinde ise VOSviewer version 1.6.19 (Nees Jan van Eck and Ludo Waltman Centre for Science and Technology Studies Leiden University) programı kullanıldı.

Etik Kurul

Araştırmada SCOPUS veri tabanı kullanılarak retrospektif bir tarama yapılması sebebi ile etik kurul onayı alınmamıştır.

BULGULAR

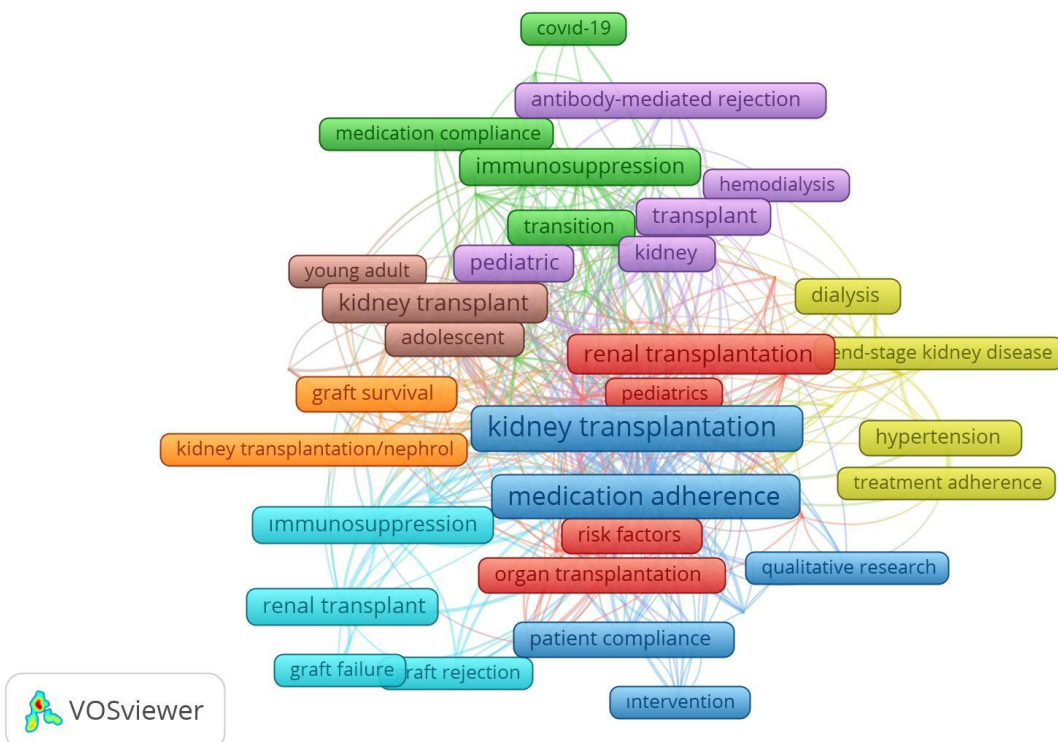
Konuyla ilgili makale sayılarının yıllara göre dağılımı Grafik 1’de sunulmaktadır. 1990-2025 yılları arasında böbrek nakli hastalarının ilaç uyumu konusunda hemşirelik ve tıp alanında yapılan yayın sayısının 633 olduğu belirlendi. Yapılan analiz sonucunda böbrek nakli hastalarının ilaç uyumu ile ilgili en çok yayının 2021 yılında (n=60, %9,47) yapıldığı belirlenmiştir.

Böbrek nakli hastalarının ilaç uyumu konusunda en fazla yayın yapan dergi isimleri analiz edilerek dergi adı ve yayın sayısına ilişkin bilgiler Grafik 2’de sunulmuştur. Yapılan analiz sonucunda konuya ilişkin en çok yayın yapan Transplantation (n=44, %6,9) dergisi olduğu bulunmuştur. Böbrek nakli hastalarının ilaç uyumu konusunda en sık yayın yapan dergilerin, Pediatric Transplantation (n=38, %6,0), Clinical Transplantation (n=36, %5,7), Transplantation Proceeding (n=33, %5,2), Transplant International (n=25, %3,9), American Journal of Transplantation (n=19, %3,0), BMC Nephrology (n=17, %2,6), Progress in Transplantation (n=17, %2,6) Clinical Journal of The American Society of Nephrology (n=15, %2,3), Annals of Transplantation (n=12, %1,8) olduğu saptanmıştır.

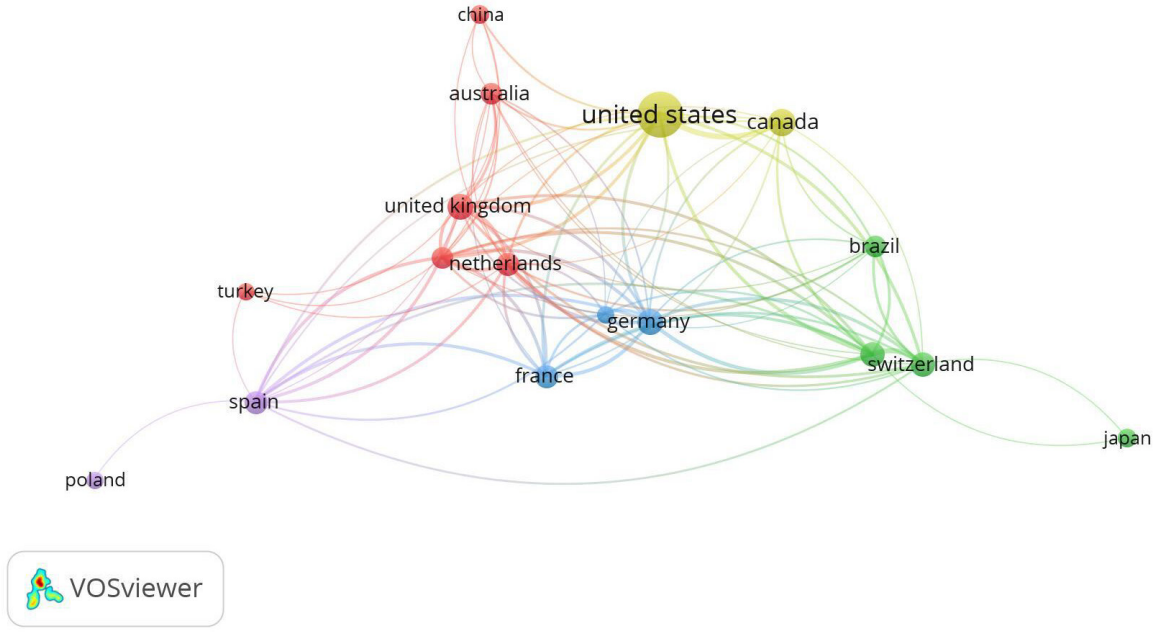
Anahtar kelimelerin görselleştirilmiş yoğunluk haritaları Şekil 2'de sunulmaktadır. Şekil 1'e göre mavi renk en sık kullanılan ve birbiri ile kullanılan anahtar kelimeleri vermektedir. En çok kullanılan

anahtar kelimelerin “kidney transplantation” ve “medication adherence” olduğu, tüm anahtar kelimeler ile ortak kullanıldığı ve Şekil 2’ de sunulan tüm anahtar kelimeler ile bir ağ oluşturduğu belirlenmiştir. Küme ağında her renk ayrı bir kümeyi ifade etmektedir. Mavi, sarı, kırmızı, açık mavi, mor kahverengi ve yeşil renkler kendi kümelerini oluştururken birbirleri ile de ortak kullandıkları görsel ağ tarafından sunulmaktadır.

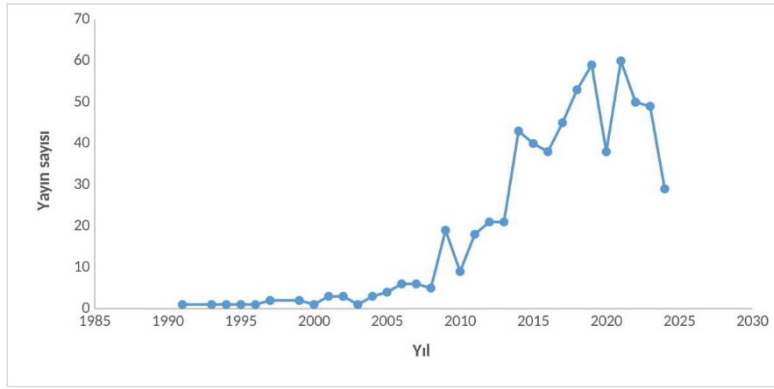
Konuya ilişkin yayın yapmış olan ülkelerin iş birliğine yönelik ağ haritası Şekil 3'te sunulmaktadır. Şekil 3 göre sarı renk en çok yayın yapan ülkeleri ve iş birliklerini göstermektedir. Küme ağında her renk ayrı bir kümeyi ifade etmektedir. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Kanada'nın birbiri ile iş birliğinin yoğun olduğu, Brezilya, Japonya ve İsviçre'nin birbiri ile iş birliğinin yoğun olduğu, Almanya ile Fransa'nın iş birliği yaptığı, Türkiye, Avustralya, İngiltere, Hollanda'nın en yoğun birbiri ile ortak çalıştığı, Polonya ve İspanya'nın iş birliğinin olduğu belirlendi.

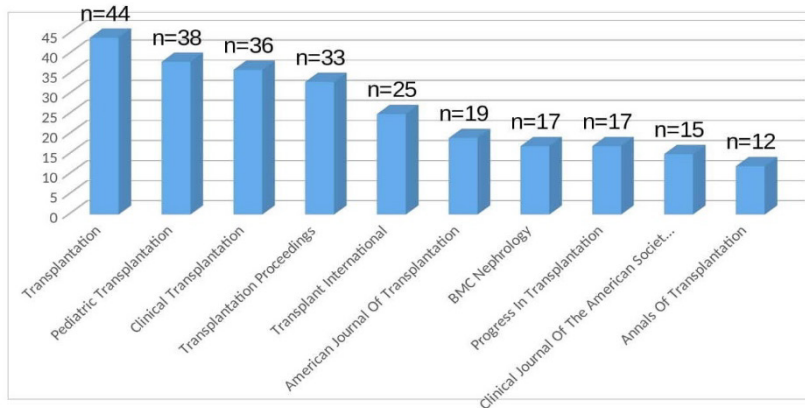
Şekil 2. Anahtar kelime iş birliği ve trend konular

Şekil 3. Böbrek nakli hastalarının ilaç uyumu ile ilgili yayınlarda ülkeler arası işbirliği

Grafik 1. Böbrek nakli hastalarının ilaç uyumu ile ilgili makalelerin yıllara göre dağılımı (*n=633)

Grafik 2. Böbrek nakli hastalarının ilaç uyumuna yönelik yayın yapan ilk 10 dergi ve yayın sayısı (*n=633)

Böbrek nakli hastalarının ilaç uyumuna yönelik en çok atıf alan ilk beş yayın ve bu yayınların yazarları, atıf sayıları ve yayımlanan dergiler Tablo 1’de verilmiştir. Tabloya göre Longman Adham’ın 2003 yılında “American Journal of Managed Care” dergisinde yayınladığı “Medication noncompliance in patients with chronic disease: Issues in dialysis and renal transplantation?” isimli makalenin en çok atıf alan yayın (n=220) olduğu belirlendi.

TARTIŞMA

VOSviewer gibi bibliyometrik analiz ve görselleştirme araçları, çeşitli alanlardaki karmaşık atıf modellerini, araştırma eğilimlerini değerlendirme ve sunma becerileri nedeniyle öne çıkmaktadır (20). Bu araçlar, araştırmacıların, klinisyenlerin ve karar vericilerin etkili yayınları, öne çıkan araştırma konularını ve alanın önde gelen katkı sağlayıcılarını belirlemesine olanak sağlamaktadır (21).

Bu çalışma, 1990 ve 2025 yılları arasında böbrek nakli hastalarının ilaç uyumu ile ilgili yapılan çalışmaların görsel analizidir. Bilim insanları, makale ve dergi performansındaki ortaya çıkan eğilimleri, iş birliği modellerini ve araştırma bileşenlerini ortaya çıkarmak ve mevcut literatürde belirli bir alanın entelektüel yapısını keşfetmek gibi çeşitli nedenlerle bibliyometrik analizi kullanırlar (16).

Bu çalışmaya toplam 633 makale dahil edildi. Araştırmaya dahil edilen makalelerin konuya

uygunluğunu değerlendirmek amacıyla, her bir makalenin başlığı ve özeti incelendi. Çalışma sonuçlarımıza göre son yıllarda böbrek nakli hastalarının ilaç uyumu ile ilgili çalışmaların arttığı saptandı ve çalışmaların en çok 2021 yılında yayınlandığı görüldü. Bu bulgu, böbrek nakli ve ilaç uyumu alanında artan farkındalığın ve bu konudaki bilimsel araştırmalara olan ilginin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Özellikle 2021 yılında bu alanda yapılan çalışmaların sayısındaki artış, araştırmacıların böbrek nakli sonrası ilaç uyumunun hasta sonuçları üzerindeki etkilerini daha fazla anlamaya yönelik artan çabalarını yansıtıyor olabilir.

Böbrek nakli hastalarının ilaç uyumu ile ilgili en çok makale yayınlayan dergilerin sırasıyla, “Transplantation, Pediatric Transplantation” ve “Clinical Transplantation” olduğu bulundu. Böbrek nakli alanında en çok atıf alan dergi makalelerinin bibliyometrik analizinde, en çok atıf alan dergilerin “New England Journal of Medicine”, “Transplantation” ve “American Journal of Transplantation” olduğu bildirilmektedir (2). “Transplantation”, “Pediatric Transplantation”, ve “Clinical Transplantation” dergilerinin böbrek nakli hastalarının ilaç uyumu konularında en çok makale yayınlayan dergiler arasında yer alması, bu dergilerin organ nakli ve ilgili disiplinlerdeki uzmanlaşma seviyelerinin yüksek olmasından kaynaklanabilir.

Tablo 1. Böbrek Nakli Hastalarının İlaç Uyumu İle İlgili Atıf Alan İlk 5 Araştırma, Yazar, Dergi ve Atıf Sayısı (n=633)

Author	Alıntı (n)	Dergi	Yıl	Makale
Loghman-Adham	220	American Journal of Managed Care	2003	Medication noncompliance in patients with chronic disease: Issues in dialysis and renal transplantation
Kuypers et al.	202	Transplantation https://www.scopus.com/sourcoid/21100200604?origin=resultslist	2013	Improved adherence to tacrolimus once-Daily formulation in renal recipients: A randomized controlled trial using electronic monitoring
Schäfer-Keller	162	American Journal of Transplantation	2008	Diagnostic accuracy of measurement methods to assess non-adherence to immunosuppressive drugs in kidney transplant recipients
Chisholm et al.	160	Clinical Transplantation	2001	Impact of clinical pharmacy services on renal transplant patients' compliance with immunosuppressive medications
Reau et al.	157	Hepatology	2018	Glecaprevir/Pibrentasvir Treatment in Liver or Kidney Transplant Patients With Hepatitis C Virus Infection

Bu çalışmada "kidney transplantation" ve "medication adherence" anahtar kelimelerinin sıkça kullanılması, böbrek nakli ve ilaç uyumu konularının araştırmacılar tarafından yoğun ilgi gören ve literatürde sıkça ele alınan temel konular olduğunu göstermektedir. Jun ve Hwang'ın (3) tarafından yapılan çalışmada da, böbrek nakli ile ilgili en etkili makalelerde en sık kullanılan anahtar kelimenin "kidney transplantation" olduğu bildirilmektedir. Bu bulgu, böbrek nakli çalışmalarında belirli anahtar kelimelerin standardize edilmesinin, araştırmaların literatürde daha etkili bir şekilde yer almasına ve bu alandaki bilgi birikiminin artmasına katkıda bulunduğunu düşündürmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri'nin ilgili alanda en fazla bilimsel yayın üreten ülke olarak öne çıkması, bu alandaki araştırmalara yönelik desteklerin ve kaynak ayırımının artmasıyla açıklanabilir. Böbrek nakli alanında en çok atıf alan dergi makalelerinin bibliyometrik analizinde, en üretken yazarların öncelikle Amerika Birleşik Devletleri'nden olduğu bildirilmektedir (2). Amerikalı yazarlar tarafından böbrek nakli konusunda yazılan bilimsel araştırma makalelerinin sayısı, son 25 yılda istikrarlı bir şekilde artmaktadır (22). Bu durum, Amerika Birleşik Devletleri'nin bu alanda global bir lider olarak, böbrek nakli hastalarında ilaç uyumu gibi kritik konulara yönelik bilimsel bilgi birikimine önemli katkılar sağladığını göstermektedir. ABD ve Kanada gibi ülkeler arasında kurulan güçlü iş birlikleri dikkate alındığında, kliniklerin uluslararası araştırma iş birliklerinden faydalanmayı değerlen-

dirmesi önem arz etmektedir. Ortak klinik kılavuzların geliştirilmesi ve kurumlar arası eğitim programlarının hayata geçirilmesi, ilaç uyumu konusunda en iyi uygulamaların evrensel düzeyde benimsenmesini sağlamak amacıyla bu tür iş birliklerinden etkin bir şekilde yararlanılabilir.

SONUÇ

Bu bibliyometrik analiz, böbrek nakli hastalarında ilaç uyumuna ilişkin mevcut literatürü kapsamlı bir şekilde değerlendirerek, bu alandaki araştırmaların eğilimlerini ortaya koymaktadır. Çalışma sonuçlarımıza göre, böbrek nakli hastalarının ilaç uyumu ile ilgili yayınların son yıllarda artış gösterdiği bulundu. En çok yayın yapan ülkenin ABD, en çok iş birliği yapan ülkelerin ise ABD ve Kanada olduğu saptandı. Bu araştırmanın, ilaç uyumunu artırmaya yönelik hasta eğitimi ve destek programlarının geliştirilmesine, multidisipliner yaklaşımlara, bireysel ilaç yönetimine, dijital çözümlere yönelik çalışmalara kaynaklık edebileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda konuya ilişkin hekimler, hemşireler, eczacılar, psikologlar ve sosyal hizmet uzmanları da dahil olmak üzere multidisipliner bir ekibin, ilaç uyumunu desteklemedeki rolünün incelenmesine yönelik araştırmalar yapılması önerilmektedir. Hasta eğitime, davranışsal değişikliklere ve sosyo-ekonomik faktörlere odaklanan çalışmaların, ilaç uyumunun artırılmasına yönelik bütüncül bir bakış açısı sunabileceği düşünülmektedir.

ETİK KOMİTE ONAYI

Bu çalışmada SCOPUS veri tabanı kullanımı ile retrospektif bir tarama yapılması sebebi ile etik kurul onayı alınmamıştır.

ÇIKAR ÇATIŞMASI BEYANI

Çalışma ile ilgili herhangi bir mali ya da diğer çıkar çatışması yoktur.

FİNANSAL DESTEK

Çalışma ile ilgili herhangi bir kurum/ kuruluşun finansal desteği bulunmamaktadır.

HAKEMLİK

Dış bağımsız, çift kör.

YAZARLIK KATKILARI

Çalışma fikri: HÖ

Çalışma tasarımı: HÖ, EÖ

Veri toplama: HÖ, EÖ

Veri analizi ve yorum: EÖ

Makalenin hazırlanması: HÖ, EÖ

Eleştirel inceleme: HÖ, EÖ

Kaynaklar

- Gandolfini I, Palmisano A, Fiaccadori E, Cravedi P, Maggiore U. Detecting, preventing and treating non-adherence to immunosuppression after kidney transplantation. *Clin Kidney J.* 2022;15(7):1253–74. doi:10.1093/ckj/sfac017
- Rawashdeh B, AbuAssi M, Al-Adwan Y, El-Hinnawi A. A Bibliometric Analysis of the most cited journal articles in kidney transplantation. *Cureus.* 2023;15(4):e38104. doi:10.7759/cureus.38104
- Jun H, Hwang JW. The most influential articles on kidney transplantation: A PRISMA-compliant bibliometric and visualized analysis. *Medicine.* 2022;101(3):E28614. doi:10.1097/MD.00000000000028614
- Ranahan M, Von Visger J, Kayler LK. Describing barriers and facilitators for medication adherence and self-management among kidney transplant recipients using the information-motivation-behavioral skills model. *Clin Transplant.* 2020;34(6):e13862. doi: 10.1111/ctr.13862
- Mellon L, Doyle F, Hickey A, Ward KD, de Freitas DG, McCormick PA, et al. Interventions for increasing immunosuppressant medication adherence in solid organ transplant recipients. *Cochrane Database Syst Rev.* 2022;9(9):CD012854. doi: https://doi.org/10.1002/14651858.CD012854.pub2
- Rebafka A. Medication adherence after renal transplantation—a review of the literature. *J Ren Care.* 2016;42(4):239–56. doi: 10.1111/jorc.12181
- Achille MA, Ouellette A, Fournier S, Vachon M, Hébert M. Impact of stress, distress and feelings of indebtedness on adherence to immunosuppressants following kidney transplantation. *Clin Transplant.* 2006;20(3):301–6. doi:10.1111/j.1399-0012.2005.00478.x
- Johnston A. Equivalence and interchangeability of narrow therapeutic index drugs in organ transplantation. *Eur J Hosp Pharm.* 2013;20(5):302–7. doi:10.1136/ejhp-2012-000258
- Helmy R, Zullig LL, Dunbar-Jacob J, Hughes DA, Vrijens B, Wilson IB, et al. ESPACOMP Medication Adherence Reporting Guidelines (EMERGE): A reactive-Delphi study protocol. *BMJ Open.* 2017;7(2):e013496. doi:10.1136/bmjopen-2016-013496
- Nevins TE, Nickerson PW, Dew MA. Understanding medication nonadherence after kidney transplant. *J Am Soc Nephrol.* 2017; 28(8): 2290–301. doi:10.1681/ASN.2017020216
- Hucker A, Bunn F, Carpenter L, Lawrence C, Farrington K, Sharma S. Non-adherence to immunosuppressants following renal transplantation: a protocol for a systematic review. *BMJ Open.* 2017;7(9):e015411. doi: 10.1136/bmjopen-2016-015411
- Samal L, Bates DW. To err is human: Lessons from patient safety research for transplant care. *Clin J Am Soc Nephrol.* 2014;9(5): 845–7. doi: 10.2215/CJN.02850314
- Taber DJ, Fleming JN, Su Z, Mauldin P, McGillicuddy JW, Posadas A, et al. Significant hospitalization cost savings to the payer with a pharmacist-led mobile health intervention to improve medication safety in kidney transplant recipients. *Am J Transplant.* 2021;21(10):3428–35. doi: 10.1111/ajt.16737
- Couzi L, Moulin B, Morin MP, Albano L, Godin M, Barrou B, et al. Factors predictive of medication nonadherence after renal transplantation: A french observational study. *Transplantation.* 2013;95(2):326–32. doi: 10.1097/TP.0b013e318271d7c1
- Villeneuve C, Rousseau A, Rerolle JP, Couzi L, Kamar N, Essig M, et al. Adherence profiles in kidney transplant patients: Causes and consequences. *Patient Educ Couns.* 2020;103(1):189–98. doi: 10.1016/j.pec.2019.08.002
- Donthu N, Kumar S, Mukherjee D, Pandey N, Lim WM. How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *J Bus Res.* 2021;133:285–96. doi: 10.1016/j.jbusres.2021.04.070
- Özkan E, Sürmeli Ş. Bibliometric analysis and science mapping in surgical site infection: Descriptive research. *Türkiye Klin J Nurs Sci.* 2023;15(3):584–92. doi:10.5336/nurses.2023-95625
- Ozkan E. Intensive care unit carbon footprint: A bibliometric and document content analysis. *Nurs Crit Care.* 2024;1–8. doi: 10.1111/nicc.13142
- Yılmaz K. Sosyal bilimlerde ve eğitim bilimlerinde sistematik derleme, meta değerlendirme ve bibliyometrik Analizler. *MANAS Sos Araştırmalar Derg.* 2021;10:1457–90. doi: 10.33206/mjss.791537
- van Eck NJ, Waltman L. Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping. *Scientometrics.* 2010;84(2):523–38. doi: 10.1007/s11192-009-0146-3
- Aria M, Cuccurullo C. bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *J Informetr.* 2017;11(4):959–975. doi: 10.1016/j.joi.2017.08.007
- Rawashdeh B, AlRyalat SA, Abuassi M, Prasad R, Cooper M. Unveiling transplantation research productivity of United States: A bibliometric analysis. *World J Transplant.* 2023;13(6):391–402. doi: 10.5500/wjt.v13.i6.391.